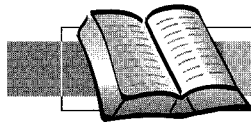

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

De adventsverwachting van Jacob

"Op Uw zaligheid wacht ik, Heere!"

Genesis 49:18

Bij leven en welzijn zal het aanstaande zondag weer de eerste adventszondag zijn en wij worden opgeroepen ons voor te bereiden op de herdenking van Christus geboorte.

Het is een goede gewoonte om gedurende een viertal zondagen die aan het Kerstfeest vooraf gaan, stil te staan bij de beloften Gods aangaande de komst van de Zaligmaker en die in Zijn komst vervuld zijn.

Welgelukzalig degenen die een door Gods Geest gewerkte verwachting op de Zaligmaker mogen hebben!

Zulk een verwachting had eenmaal Jacob! In gedachten gaan wij terug naar zijn sterfbed. Aan het eind van zijn leven moest Jacob wel getuigen wat ook eenmaal David zou zeggen, dat zijn huis niet bij God was. Jacob mocht bij het naderen van de dood getuigenis geven van de hope die in hem was.

Gods Geest had hem in zijn leven twee dingen geleerd: de gruwelijkheid van de zonde te bewenen en de rijkdom der genade te bewonderen. Wanneer Jacob gevoelt dat zijn laatste ure nadert, zegt hij zijn twaalf zonen. Eén van die zegeningen is de Messiasbelofte en wij horen uit de mond van de stervende Jacob: Juda, gij zijt het, U zullen Uw broeders loven. Misschien had hij deze woorden liever tot zijn troetelkinderen Jozef of Benjamin gesproken!

Doch wanneer Gods Geest verlicht en genade heerschappij heeft dan

gaat de geest boven het vlees! Zie ook hier. Jacob heeft een ontroerend sterfbed, daar gaat een sprake van uit. Want nog voordat hij al zijn zonen gezegend heeft roept hij plotseling uit: "OP UW ZALIGHEID WACHT IK, HEERE!"

En dat terwijl hij stervende was. Het was geen praatje of redeneren, het was praktisch. Hij verlangde heen te gaan.

Jacob had de begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Dat was hem verre het beste. Hij is niet bang meer om te sterven, de Heere geeft hem stervensgenade.

Voor Jacob wordt de prikkel uit de dood weggenomen. Wat kan Gods volk menigmaal tegen het sterven opzien. De dood is en blijft de koning der verschrikkingen en is de laatste vijand die teniet gedaan moet worden. Maar wanneer de Heere stervensgenade geeft moet de laatste vijand loslaten. Jacob weet: beter dan dit tijdelijk leven, is Uwe goedertierenheid. Hij wist dat hij het op de aarde alleen maar verzondigen kon, terwijl hij achter de dood de zaligheid ziet liggen. Wonderlijk, geliefde lezers, zulk een taal uit de mond van een bedrieger!

Het is dan ook de taal der genade, die wij hier mogen beluisteren. De geschonken genade komt krachtig openbaar. Jacob houdt aan het eind van zijn leven alleen maar schuld over en dat doet juist de genade zo schitteren. Hij zegt dan ook niet: op

mijn zaligheid wacht ik. O nee, er was niets van Jacob bij. Hij had al zijn rechten voor God verspeeld. Vandaar: op UW zaligheid wacht ik. Jacob werd zalig omdat God het wilde.

In de laatste ogenblikken van zijn leven wordt hij vervuld met overdenkingen aangaande de getrouwheid Gods. Dit blijkt uit het feit dat hij de naam HEERE gebruikt, de naam van de IK ZAL ZIJN DIE IK ZIJN ZAL, de naam van de Getrouwe, de onveranderlijke VerbondsJehovah.

In het gebruik van de naam HEERE mag Jacob beleven:

Uw macht is groot, Uw trouw zal nooit vergaan. Al wat Gij ooit beloofd hebt, ZAL bestaan!

Maar, zo zult ge u afvragen, hoe kan nu die getrouwheid Gods in het leven van een zondaar als Jacob geopenbaard worden? Er is maar één antwoord: alleen in Christus.

Want buiten Christus is God een verterend vuur en een eeuwige gloed bij Wie niemand wonen kan. Maar in Christus kan God genade betonen en een getrouw God zijn. Jacob heeft er wat van.

Want wanneer Jacob uitroept dat hij op de zaligheid des Heeren wacht,

Inhoud	
Meditatie: De adventsverwachting van Jacob	1
Bijbelstudies:	
Liefde voor Jeruzalem (4)	2
Omgaan met moderne media	3
In orde: Hantering en waardering van kerkorde en kerkrecht (1)	5
Abraham Capadose (5)	6
Boeknieuws	8
Kerknieuws	9
Berichten	12
Predikbeurten	13

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: C.G. van Es
Ronsseweg 527,
2803 ZJ Gouda,
tel. 0182-571292, fax 0182-533928.
email: red.saambinder@rdnet.nl

Administratie en betalingen van
abonnements, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk aan:

De Saambinder - abonnements,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor abonn. gelden: 64327.
email: kbgg@cbgg.nl

Alle advertenties aan:

Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohef 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.
email: saambinder-adv@rdnet.nl

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling:

voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:
Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-.

Zeepost:
Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

Advertenties € 0,50,- per mm.
Familieberichten
€ 0,40,- per mm.

Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk
donderdagmorgen in bezit van de
administratie te zijn.

Faxberichten vrijdag voor 12 uur.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur (telefonisch).

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

dan heeft het woord zaligheid een bijzondere betekenis. In de Hebreeuwse taal staat er voor het woord zaligheid eigenlijk: Zaligmaker. In wezen zegt Jacob dus: OP UW ZALIGMAKER WACHT IK, HEERE.

En Jacob heeft geleerd: zonder Zaligmaker is er geen zaligheid.

Deze woorden geven te kennen dat Jacob de Zaligmaker heeft leren kennen als de genadegift Gods. En dat leeft bij hem in de laatste ogenblikken van zijn leven op aarde. En dan zien wij het duidelijke, onbedriegelijke Godswerk. Het gaat Jacob niet in de eerste plaats om zijn zaligheid, om de hemel, maar het ging hem om de gemeenschap, om de God van de hemel, om Gods Zaligmaker! Wat een voorrecht. Jacob KAN en MAG sterven. Want wij lezen in vers 33: als Jacob vol-eind had zijn zonen bevelen te geven, zo legde hij zijn voeten tesa-men op het bed, en hij gaf de geest. Lezers, Jacob wist wat advent was. Weten wij het ook? Mogen ook wij door genade de Zaligmaker ver-wachten? Dan zullen wij toch eerst aan ons zelf ontdekt dienen te zijn, en aan de vervulling zal toch een belofte vooraf gegaan moeten zijn. Alleen in een weg van eigen verlor-enheid in te gaan leven wordt er plaats gemaakt voor de Behouder des levens. Alleen voor ellendige, verlorende in zichzelf, zal de Zaligmaker waarde krijgen. Er is

een volk dat mag leren waartoe zij Hem benodigen, want alleen Hij zal zijn volk zaligmaken van al hun zonden. De God aller genade doe ons om ontdekking vragen en doe ons om de Zaligmaker heilig verlegen zijn. Er is geen andere naam tot zaligheid gegeven.

En uitzierend volk, is Hij u toegezegd, doch is de toezegging nog niet vervuld? Zo Hij vertoeft te komen, verbeidt Hem, want Hij zal gewisselijk komen en niet achterblijven.

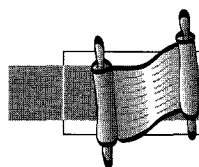
En meer geoefenden. Kwam Hij reeds in uw leven, is Hij geen Onbekende voor u? Dat ge maar in Zijn kennis mocht toenemen en opwassen. Ge krijgt hier met een komende en gaande Jezus te doen. En daarom is het zo groot wanneer de Zaligmaker steeds opnieuw met Zijn komst verrast.

Het blijft aan deze zijde van het graf advent. Maar met het sterven zal het adventsvolk hun wens verkrijgen. Dan zal er nooit advent meer zijn. Dan zal de Kerk altijd bij de Heere wezen. En daarom, in stand of staat van het leven, laat het veel uw ver-zuchting mogen zijn: bezoek mij met Uw heil. En naar de mate er meer zulke hemelse bezoeken mogen plaats vinden, naar die mate zal het waar worden:

OP UW ZALIGHEID WACHT IK,
HEERE!

Rijssen,

ds. J. Karels.

Bijbelstudies

Liefde voor Jeruzalem

Nehemia 11

(4)

Een opsomming

Vanaf het derde vers lezen we een opsomming van hen die zich in Jeruzalem vestigden. We lezen in vers 4, dat er waren uit de stam van Juda: "Te Jeruzalem dan woonden sommigen van de kinderen van Juda." Zij worden in vers 6 "dappere mannen" genoemd. Christus is de Leeuw uit de stam van Juda. Deze mannen mochten iets vertonen van die grote Zoon van Juda. Zij mochten iets van Zijn beeld vertonen. De

dichter zingt het: "O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk." Christus was niet alleen een Lam, maar ook een Leeuw. Als we iets van Zijn beeld gaan vertonen, dan komt er iets van die heilige dapperheid van deze mannen van Juda. Dan leren we strijden de goede strijd des geloofs. Hoe?

In eigen kracht? Nee, dan hoor ik Paulus zeggen: Als ik zwak ben, dan ben ik machtig. In eigen zwakheid en krachteloosheid wordt Gods kracht verheerlijkt.

Priesters

Er waren er ook uit de stam van Benjamin (vers 7) die in Jeruzalem gingen wonen. Daarnaast waren er priesters en levieten die zich in Jeruzalem vestigden. Ze waren na de terugkeer uit de ballingschap weer weggetrokken uit Jeruzalem, omdat de tempeldienst zo weinig omvatte. De tempeldienst was zo arm en gering in vergelijking met hoe het vroeger, vóór de ballingschap, geweest was. Er was in Jeruzalem zo weinig te doen voor priesters en levieten. Er waren ook zo weinig opbrengsten vanuit de offers en de tienden, zodat een grote priesterschare in Jeruzalem niet onderhouden kon worden. En toch had de Heere beloofd dat de heerlijkheid van dit laatste huis groter zou zijn dan die van het eerste. Wat voor ogen was, scheen in strijd te zijn met Gods belofte. Is zo niet vaak de weg die de Heere met de Zijnen gaat? Wij zien aan wat voor ogen is. Dan lijkt de vervulling van Gods belofte zo onmogelijk. Dan is alles zo afgesneden. Dan horen we de psalmdichter uitroepen:

*Zouden Zijn beloftenissen
Verder haar vervulling missen,
Vrucht'loos worden afgewacht
Van geslachte tot geslacht?*

Maar waarom zou de heerlijkheid van de tweede tempel groter zijn dan die van de eerste? Omdat Christus, de grote Priester, Zich in die tweede tempel zou openbaren. De priesters die zich weer in Jeruzalem vestigden vormden als het ware een profetie van de grote Priester, Die Zich ook in Jeruzalem en in die tweede tempel zou openbaren. De Heere maakt Zijn Woord toch waar, dwars door alle onmogelijkheden heen.

Levieten

Naast de priesters waren er onder de nieuwe bewoners van Jeruzalem ook levieten. Van die levieten worden de *poortwachters* en de *zangers* apart genoemd. De wacht moest betrokken worden bij het huis des Heeren. Zoals nog steeds de wacht betrokken moet worden bij Gods Woord, Zijn gemeente, Zijn huis en Zijn instellingen. Er worden zoveel aanslagen gedaan op de gemeente des Heeren. Zijn we waakzaam? Of slapen we? Is het niet de grote nood van de kerk, voorafgaande aan de wederkomst, dat de wijze en dwaze maagden samen in slaap gevallen zijn?

Daarnaast had ook de zang een plaats in de dienst des Heeren. In de oudtestamentische eredienst had de zang een grote plaats. De tempeldienst was offerdienst én zangdienst. Op grond van het offer kon er gezongen worden. Daarom is het te begrijpen dat levieten uitnemende zangers waren. Zij moesten helpen bij de offerdienst en bij de tempelzang. Die beide zaken stonden niet los van elkaar. Wie iets mag smaken van het wonder van het offer, die gaat zingen. Wie iets mag proeven van het heilgeheim van de zaligheid in het offer van Christus, die kan er niet van zwijgen. Dan zingen zij in God verblijd, aan Hem gewijd, van 's Heeren wegen.

We lezen in vers 23: "Want er was een gebod des konings van hen, te weten, een zeker onderhoud voor de zangers, van elk dagelijks op zijn dag." Dus de zangers moesten onderhouden worden. Zij moesten verzorgd worden om te kunnen zingen. Zó belangrijk achtte men de zang. Daarin waren de voorsmaken van het eeuwige gezang. De verlostent zullen hierboven geen vreemd lied zingen. Zij hebben de eerste tonen van het lied van de eeuwige aanbidding hier in dit leven al geleerd.

Verschillende diensten

We lezen in vers 16 dat er levieten waren voor "het buitenwerk van het huis Gods". Ook de uitwendige belangen van de kerk moeten de aandacht hebben. Daarnaast deden de priesters "het werk in het huis" (vers 12). Weer een ander begon de dankzegging in het gebed: "En Matthanja, de zoon van Micha, de zoon van Zabdi, de zoon van Asaf,

was het hoofd, die de dankzegging begon in het gebed." (vers 17). In het rechte gebed kan ook de dankzegging niet ontbreken. "Dankzegging is nodig in het gebed, zij moet ermee samengaan; dankzegging voor vroegere goedertierenheden is een gepaste inleiding tot het smeken om verdere zegeningen" (Matthew Henry).

Ook de tempelslaven ontbraken niet. Zij werden *nethinim* (letterlijk wil het woord zeggen "gegevenen") genoemd, dat wil zeggen mensen die tijdens krijgstochten werden meegevoerd en aan de tempel werden gegeven. Zo vinden we in dit hoofdstuk een hele opsomming van de inwoners, die zich in Jeruzalem vestigden. Ieder had daar een plaats om de Heere te dienen. Het is een beeld van het volk dat Jeruzalem liefheeft. Horen wij daar ook bij? Ieder van Gods kinderen heeft zijn eigen plaats en zijn eigen taak. Er zijn er die een vooraanstaande plaats hebben in het Koninkrijk Gods. Er zijn ook de stillen in den lande. Er zijn er die gemakkelijk spreken over de dienst des Heeren. Er zijn er ook die niet op de voorgrond treden, maar in het verborgene een biddend leven mogen kennen. Zo vullen ze elkaar aan. Maar samen vormen zij het volk dat Jeruzalem liefheeft. En straks zullen ze de Heere volmaakt dienen in Zijn heilige tempel, in het nieuwe Jeruzalem hierboven.

*Jeruzalem, dat ik bemin,
Wij treden uwe poorten in;
Daar staan, o Godsstad, onze
voeten.*

(wordt vervolgd)

Zeist, ds J. J. van Ekeveld

Omgaan met moderne media

als aandachtspunt in prediking en pastoraat

Door de bekende RD-enquête heeft een bepaald probleem ineens heel nadrukkelijk stem gekregen. Namelijk het vraagstuk: hoe gaan we om met moderne media? Velen zijn geschrokken. Anderen zeggen: we wisten dit toch eigenlijk wel? Ook wordt opgemerkt: nu wordt de schijnwerper gericht op een bepaald deel van de jongeren en van de

gezinnen; er is ook een ander deel. In elk geval is er alle reden met elkaar na te denken over omgaan met moderne media. En elkaar daarbij op te scherpen. Daartoe willen we in een tweetal artikel op enkele hoofdpunten van het omgaan met moderne media ingaan. Eerst maken we enkele opmerkingen over de ambtelijke praktijk in deze.

Vervolgens hopen we iets te schrijven over de opvoeding thuis, en daarbij ook de vorming door de school vermelden. Deze drie horen immers bijeen: kerk, gezin en school. Allen gebonden aan Gods Woord. Allen betrokken op mensen, jonge mensen in het bijzonder.

Praktijk heel verschillend

Er is, naar te verwachten is, een grote verscheidenheid in het omgaan met de moderne media door onze gezinnen. In sommige gezinnen is helemaal geen radio aanwezig. In andere gezinnen wordt slechts heel af en toe naar de radio geluisterd, naar de nieuwsberichten bijvoorbeeld en als er echt iets bijzonders aan de hand is zoals de oorlog in Irak, of een gebeurtenis als op 11 september 2001. Ook zijn er gezinnen waar wat intensiever geluisterd wordt, maar met bewuste keuze en selectie. Waarschijnlijk zijn er ook gezinnen waar veel meer, en veel ongecontroleerder geluisterd wordt. Maar de autoradio. Hoe staat het met het gebruik daarvan? En hoe is het met het luisteren naar een radio door onze kinderen op hun eigen kamer? De werkelijkheid is te veelsoortig en er zijn te veel verschillende situaties denkbaar om alles concreet aan de orde te kunnen stellen. Allerlei praktische toepassingen doen zich voor. De mobiele telefoon is heel handig. Om een gesprek te hebben; om een sms-je te sturen of te ontvangen. Handig... maar ook noodzakelijk? Over de computer met de vele mogelijkheden is al veel gezegd en geschreven. Sommigen blijken er gebruik van te maken om films af te spelen, films met soms bedenkelijke inhoud.

De onlangs gehouden RD-enquete maakt duidelijk dat een deel van onze mensen gemakkelijk kiest voor het gebruikmaken van ongekeende mogelijkheden. De vraag is gewettigd: is dat steeds verantwoord? Is het echt nodig? Enerzijds ben je geneigd te denken dat sommigen onder ons tegen deze ontwikkelingen zijn terwijl ze er geen verstand van hebben. Anderzijds lijkt er ook een groep te zijn die er gebruik van maakt, zonder door te hebben waar bepaalde ontwikkelingen naar toevoren. Graag willen we proberen enkele concrete handvatten te bieden om in gesprek te gaan over deze zaken.

Naar de grote Leermeester luisteren

Als we ambtelijk werk doen, hebben we het spoor van het Woord te gaan, met als grote Voorbeeld de Heere Jezus Zelf. Hij verkondigde het evangelie van het Koninkrijk Gods. Op hartelijke wijze. Denk aan de zaligsprekingen. Hij waarschuwde de mensen tegen de zonde. Daarbij stond Hij dicht bij de mensen en de werkelijkheid van hun leven. Hij sprak hen heel concreet aan in allerlei situaties. Hij wees op de gevaren van halfslachtigheid en bedekte zonden. Er kan immers een vrome buitenkant zijn, terwijl men bijvoorbeeld zijn hart aan het geld, aan het hier en nu heeft verpand. De Heere Jezus riep op tot bekering. Hij legde de wet uit in haar geestelijke betekenis. Daarin was Hij heel concreet: Wie een vrouw aanziet om haar te begeren, heeft in zijn hart reeds overspel met haar gedaan. En wie ten onrechte boos wordt op zijn broer, staat al schuldig aan het zesde gebod. Zo sprak de Heere Jezus; zo spraken Johannes de Doper, de apostelen en profeten. Zo hebben Christus' ambtsdragers vandaag ook te spreken. Concreet, en op het hart gericht. Enerzijds kunnen en mogen we geen aanwijzingen geven om compromissen te sluiten. Anderzijds weten we dat bijbelheiligen als Abraham en Jozef, Daniël en Obadja gewoon deelnamen aan het leven. Ook aan het verheidenste leven. En daarin mochten ze staande blijven. In de vreze Gods. Ze bewaarden hun zielen onbesmet van de wereld, hoewel ze in het volle leven stonden. Zo hebben ook wij getrouw te zijn in studie en beroep, in het persoonlijke en in gezinsverband in het voortdurende besef dat we leven voor Gods heilig en alziend oog. Dan past voortdurend de bede: Doe mij op 't pad van Uw geboden treën, schraag op dat spoor mijn wankelende gangen.

De prediking staat in de werkelijkheid

In de prediking zal op de werkelijkheid van vandaag ingegaan moeten worden. Uiteraard is dat afhankelijk van de tekst die behandeld wordt. Bij de behandeling van bepaalde geschiedenissen komen verschillende zaken soms als vanzelf naar voren. Ook zijn bepaalde catechismuspreken bijzonder aanleiding om

op de actualiteit in te gaan. Duidelijk moet blijken dat de prediker niet buiten de werkelijkheid staat, maar deze in redelijke mate kent. Zoals de Heere Jezus Zich ook tussen de mensen bevond; Hij sloot zich aan bij de leefwereld van de hoorders. Bijvoorbeeld door veel in gelijkenissen te spreken. Zo is het ook voor ambtsdragers nodig weet te hebben van de leefwereld van de mensen en van de jeugd in het bijzonder.

De Heere ging in op vragen vanuit het volk. Dat waren soms ook vijandige vragen. Maar Hij kwam met de boodschap Gods en zocht het hart van de hoorders. Zo moeten ook wij niet te gauw bang zijn voor vragen. We moeten er ook niet gelijk iets verkeerd achter denken. En als er iets verkeerd achter zit, moeten we nog proberen in liefde duidelijk te maken wat de kern van de boodschap van het Woord in deze is.

Liefde en heiligheid

We moeten er steeds naar staan de liefde te laten doorklinken. Liefde tot de Heere en de reinheid van Zijn eer en liefde tot de zielen. Om van het kwade af te manen en de goede weg te wijzen. De weg van de vreze Gods. De weg van de waarachtige bekering. De weg van de oprechte afhankelijkheid van de hulp en leiding van 's Heeren Geest. Die klem vanuit het Woord moet maar steeds aangelegd worden. Want de bekering houdt toch in afkeer van de zonde en toekeer naar de Heere. Een geloof dat de wereld aan de hand houdt, is het ware geloof niet.

In de prediking zal ook aandacht gegeven moeten worden aan moeilijke situaties. Die kunnen zich voordoen in studie en beroep, in persoonlijke omstandigheden en gezin. Hoe je op te stellen in concrete situaties? Nu kan in de prediking niet op allerlei concrete situaties ingegaan worden. Wel kan de prediker onder woorden brengen dat hij beseft dat er moeilijke situaties zijn. En dat het dan dubbel moeilijk kan zijn in getrouwheid en wijsheid de weg te gaan. Trouwens: als we de werkelijkheid eerlijk onder ogen zien, wanneer is deze dan eigenlijk niet moeilijk? Het gebed is dan ook voortdurend nodig of de Heere ons leiden wil, bewaren wil, de weg wil wijzen. Ook mag er altijd op gewezen worden dat er bij de Heere in

een oprechte weg van belijden en verlaten van de zonde, vergeving is en reiniging wanneer we struikelden.

Enerzijds moet steeds de oproep tot heiligheid klinken: gij geheel anders. En dat op een eerlijke wijze, want de spreukendichter (28:9) zegt: "Die zijn oor afwendt van de wet te horen, diens gebed zelfs zal een gruwel zijn". Ons gebed zal slechts dan eerlijk zijn, als ook ons leven eerlijk is. Anderzijds mag de strijd als het ware méé gestreden worden. Het is niet gemakkelijk de enige te zijn die zondags naar de kerk gaat, die niet van voetballen afweet, die zich onttrekt van dubieuze praat. Ook die kant is er. En tonen daar oog voor te hebben, kan positieve werking hebben.

Het pastorale gesprek is actueel

Er zijn meerdere gelegenheden om in pastoraal gesprek over deze dingen te spreken. Laten we als ambtsdragers ons maar graag beschikbaar stellen om er een avond over te praten op de JV. Soms is er op catechisatie een mogelijkheid. En het persoonlijke gesprek moeten we zeker niet uit de weg gaan, maar juist zoeken. Heel wezenlijk is in deze uiter-aard het huisbezoek.

Laten we als ambtsdragers jongeren in hun werkelijkheid benaderen. Laten we eerst maar een poosje naar hen luisteren. Door enkele vragen te stellen, horen we over wat ze doen, wat ze meemaken in studie en werk, hoe ze hun vrije tijd besteden. We mogen best wat dóórvragen: hoe sta je tegenover dit of dat? Zijn er moeilijke dingen in voor je geweten? Hoe leg je hierin de norm van het Woord concreet aan? Daarin zitten vast wel aanknopingspunten om verder te spreken. Vanuit het Woord. Het is niet verkeerd wanneer ambtsdragers iets van hun eigen strijd weergeven. Van hun totale afhankelijkheid. En vooral ook van het goede van de dienst des Heeren.

Tijdens het huisbezoek moet aan de orde komen de wijze waarop dit gezin staat in de werkelijkheid van het leven. Er zal gevraagd worden naar gezondheid en zorgen, naar werk en studie, naar het in praktijk brengen van de opdracht te leven naar de inzettingen des Heeren. Daarbij kan niet achterwege blijven dat ingegaan wordt op het spanningsveld dat er ligt: het leven

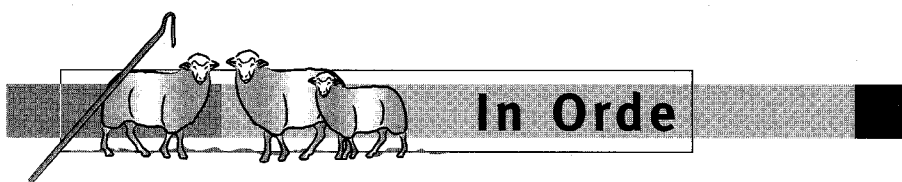
inrichten naar Gods Woord en de werkelijkheid van vandaag. Daaraan zijn vragen verbonden, juist ook als we het "gij geheel anders" ernstig willen nemen. Afstand houden van de zonde vraagt concreet op het terrein van het omgaan met moderne media keuzes. Juist als het gaat over de vrije tijdsbesteding. Distantie is een goed uitgangspunt. Waar van moderne media gebruikgemaakt wordt, zal waakzaamheid zeer geboden zijn.

Tijdens huisbezoek zal altijd het geestelijke centraal moeten staan. Duidelijk is dat er een wonder van God in ons leven nodig is. Daarover mag en moet gesproken worden. En zal dan niet vanzelf naar voren

komen dat een wedergeborene lust zal hebben tot heiligheid uit liefde tot de Heere? Tegelijk mag niet nagelaten worden te benadrukken dat de roeping tot heiligheid tot iedereen komt. Dat plaatst iedereen in de spanning. Dat was vroeger ook zo; bijbelse personen stonden in die werkelijkheid. En laten we de normen van Gods Woord eenvoudig en hartelijk laten klinken. Kleine mensen hebben de Heere nodig. Wat een wonder dat er bij Hem raad is, en een schuilplaats.

(wordt vervolgd)

De commissie Moderne Media van de Generale Synode

Hantering en waardering van kerkorde en kerkrecht

(1)

De waardering voor een welgeordend kerkelijk leven naar bijbelse uitgangspunten is in de Gereformeerde Gemeenten niet altijd even sterk geweest. In 1908 publiceerde ds. G.H. Kersten een brochure, waarin hij na een visitatie van alle gemeenten zijn diepe teleurstelling uitspreekt over de feitelijke situatie. Men heeft in 1907 bij de Vereniging de Dordtse Kerkorde wel aanvaard als akkoord voor het samenleven van de kerken, maar die kerkorde is in tal van gemeenten nog een dode letter. De oude gewoonten zijn veel belangrijker: "We volgen gewoonten zonder rekenschap te vragen van onze handelingen, 't is ons genoeg dat deze of gene 't zoo deed. En zóó moet 't dan, en niet anders. Wij zweren bij het oude, en ziet, 't ware oude wordt als wat 'nieuws' weggeworpen met minachting. Och dat ons oog geopend werd, opdat wij zien mochten, hoe ver we zijn afgeweken van de regelen onzer Vaders, en we Salomo's les behartigden: 'Zet de oude palen niet terug, die uwe Vaders gemaakt hebben'" (Spr. 22:28). In enkele artikelen gaan we in op de hantering en waardering

van kerkorde en kerkrecht in de kring der gemeenten.

De Afscheiding en de kerkorde

De Afscheiding van 1834 betekende een terugkeer of wederkeer naar de belijdenis, de liturgie en de kerkorde van de Gereformeerde Kerk, zoals die tijdens de reformatie was ontstaan. Deze terugkeer hield een duidelijke, bijbels gemotiveerde afwijzing in van het *centralisme*. Dat woord spreekt voor zichzelf. Het gaat om een vorm van kerkrechtelijk denken, waarbij alles centraal door een kerkelijk bestuur wordt geregeld. De plaatselijke gemeente is in de Schrift echter dé openbaringsvorm van de kerk van Christus en heeft als zodanig een eigen, zelfstandige plaats. In Gods Woord vinden we ook een aanzet voor het samenkomen van gemeenten in een kerkverband in Handelingen 15, maar dat kerkverband kan de zelfstandigheid van de plaatselijke gemeenten niet te niet doen. Op een meerdere vergadering – classis, synode – kunnen alleen die zaken worden behandeld, die de plaatselijke gemeenten zelf hebben geagendeerd of als gemeenschappelijk

belang hebben aangemerkt.

Het genoemde centralisme werd belichaamd in het Algemeen Reglement, dat koning Willem I in 1816 aan de Nederlandse Hervormde Kerk had opgelegd. Het daarin verwoorde kerkrecht ademde een 'redelijke' geest. De gemeente werd vooral gezien als een bouwsteen of onderdeel van het genootschap: de landelijke kerk. Dit genootschap moest als een vereniging op nationaal niveau centraal, efficiënt en voortdurend worden aangestuurd door een permanente synode. De zelfstandigheid van de plaatselijke gemeente dreigde grotendeels uit het gezichtsveld te verdwijnen.

De kerken van de Afscheiding of Wederkeer kozen daarom ook heel bewust voor een terugkeer naar kerkelijke leven overeenkomstig de regels van de Dordtse Kerkorde (D.K.O), waarin de plaatselijke gemeente uitgangspunt voor het kerkelijke leven is. Deze kerkorde, die door toedoen van koning Willem I in 1816 was afgeschaft, werd vastgesteld door de Dordtse Synode van 1619. De D.K.O telt 86 korte artikelen en bouwt duidelijk voort op de kerkrechtelijke inzichten van de Artikelen van Wezel (1568), de Synode van Emden (1571), de synoden van Dordrecht van 1574 en 1578 en de synode van Middelburg (1581). De invloed van de eerste gereformeerde kerkorde, de *'Discipline Ecclesiastique'*, die door de Franse gereformeerden in 1559 werd aangenomen, was in deze bezinning zonder meer aanwijsbaar.

Ledeboerianen, Kruisgemeenten en de kerkorde

De sympathie voor de Dordtse Kerkorde werd door de kerken, die later de Gereformeerde Gemeenten zouden vormen, met de Afscheidenen gedeeld. Dat is eigenlijk voor de hand liggend, omdat een aantal van de huidige Gereformeerde Gemeenten hun wortels hebben in de Afscheiding van 1834. Zo voegden zich in Zeeland enkele afgescheiden gemeenten, die zich hadden afgewend van ds. H.J. Budding (1810-1870) bij de gemeenten, die ontstonden door het optreden van ds. L.G.C. Ledeboer (1808-1863). De prediker van Benthuizen was in 1841, onder meer tengevolge van een opzienbarende protest tegen het Algemeen Reglement,

door het provinciaal bestuur van de Nederlandse Hervormde Kerk uit het ambt ontzet. Hij trok vanuit Benthuizen als reizend prediker door het land om voor te gaan in gevestigde gemeenten en gezelschappen. In de praktijk woog wat Ledeboer zei aanzienlijk zwaarder dan de bepalingen van de Dordtse Kerkorde.

Daarnaast waren er enkele zogenaamde Gereformeerde Kerken onder 't kruis, die zich afzijdig hielden van de grote Christelijke Gereformeerde Kerk die in 1869 ontstond: Enkhuizen, Lisse, Hoedekenskerke, Rouveen, Tricht en Hollandseveld. Ze bleven zich Kruisgemeenten noemen, maar vormden geen kerkverband. In de praktijk bestonden ze als vrije gemeenten voort. Eerst omstreeks 1890 slaagde ds. E. Fransen te Kampen erin om zes gemeenten samen te brengen in een los geordend kerkverband, dat verschillende kerken van naam veranderde. Pas in 1906 besloot men om alle gemeenten bij de overheid te laten registreren als "Gereformeerde Gemeenten onder 't kruis".

In oktober 1899 waren er elf gemeenten aangesloten. Het aantal aangesloten gemeenten wisselde overigens nogal. In een oud stuk uit deze kring las ik de wens "dat men nog eens de steen der wijzen zal vinden om een meer hechte band te vinden als tot dusver in verband met de gemakkelijheid, waarmede sommige gemeenten zich losmaken, wanneer in de kerkenraden verkeerde invloed werkt". Anders gezegd: de Kruisgemeenten hadden een sterke neiging tot independentisme. De plaatselijke gemeente is volstrekt

onafhankelijk. Samenleven in een kerkverband op basis van een kerkorde is goed, maar gemaakte afspraken zijn niet bindend. Het kerkverband is niet meer dan een rekverband.

De praktische situatie rond 1907

Van echt kerkrechtelijk denken en handelen met de Dordtse Kerkorde als uitgangspunt was in beide kleine kerkverbanden weinig of in het geheel geen sprake. Aan de kerkorde werd meestal wel met woorden eer bewezen als een eerbiedwaardig historisch document. In de praktijk van het kerkelijke leven ging men echter veelal uit van gevoelsmatige, gezelschappelijke overwegingen. Zo kwamen ten aanzien van de oefening van de tucht omstreeks 1907 nog heel vreemde praktijken voor. Dat ontlokte ds. Kersten in 1908 de verzuchting: "Niet dan door leering kunnen onze gemeenten ingewonnen worden voor de tucht naar de leer der Vaderen; en daartoe diene ons tot hulpbron niet wat Ds. v. Dijke of Ds. Ledeboer *gezegd* hebben, maar wat onze Dordtsche Vaderen besloten en *schreven*."

Er was sprake van een onmiskenbare independentistische inslag, die onvoldoende oog had voor de bijbelse betekenis van het kerkverband, die ook volgens de bepalingen van de D.K.O. anders en meer is dan het organiseren van vrijblijvende ontmoetingen. Het gaat bij het kerkverband immers om het nationaal tot openbaring brengen van de zichtbare eenheid van het lichaam van Christus.

(wordt vervolgd)

Boskoop, ds. M. Golverdingen.

Abraham Capadose (1795-1874)

Een Israëliet zonder bedrog

(5)

Strijd om de vaccinatie

Aan ernstige roepstemmen heeft het ook verder niet in de kring van de familie Capadose ontbroken. Bij het horen van het overlijden van Joseph Capadose viel een tante, een zuster van zijn moeder, dood neer, terwijl enkele weken later een zuster van zijn vader eveneens plotseling overleed. Al deze schokkende omstandigheden

ondermijnden Capadoses zwakke gestel. Bovendien leed hij aan hevige astmatische benauwdheden, die hem tenslotte noodzaakten zijn medische praktijk neer te leggen. Tot herstel van zijn gezondheid vestigde hij zich nu als ambteloos burger enige tijd in het Gelderse Scherpenzeel. Het feit dat menig patiënt partij had gekozen voor de oude dokter Immanuël zal hier zeker ook een rol hebben ge-

speeld. Bovendien was Capadose, evenals zijn medestrijder Da Costa, in conflict gekomen met de tijdgeest. In dit geval vanwege zijn standpunt betreffende de vaccinatie tegen de pokken.

De variola of pokken kan worden beschouwd als een infectieziekte, die zich vanuit het Verre Oosten, soms ook epidemisch, over Europa had verspreid en veel slachtoffers had geëist. In het laatst van de achttiende eeuw kwam de Engelse arts Edward Jenner, na jarenlang zelfstandig onderzoek, tot een (verbeterde) inentingsmethode. Mensen die gevaccineerd werden met bij runderen voorkomende smetstof, bleken naderhand immuun voor de pokziekte, al bleek in de praktijk vaak het tegendeel. Jenner werd op deze wijze de wetenschappelijke grondlegger van de vaccine of koepokinenting, een handelwijze die weldra overal ter wereld werd toegepast. Ook in Nederland werd deze methode tamelijk snel geaccepteerd. In 1818 werd zij zelfs voor de kinderen van de volksscholen verplicht gesteld. Niettemin bleken er in tamelijk brede kring zowel medische als godsdienstige bezwaren tegen de koepokinenting bestaan. De principiële bezwaren tegen de vaccinatie werden nog versterkt doordat de verheerlijking van Jenner in de ogen van sommigen het karakter van afgoderij en bijgeloof had gekregen. Het is een opmerkelijke zaak dat in ons land het vooral Joodse artsen zijn geweest, die de vaccinatie hebben bevorderd. Ook Capadose voerde aanvankelijk, evenals zijn oom Immanuël, zonder enig gemoedsbezwaar deze handelwijze uit. Na zijn bekering tot het Christendom raakte hij hierover in twijfel en weigerde hij, ondanks smeekbeden van zijn patiënten, de koepokinenting toe te passen. Zoals de jubelstemming van de Costerfeesten Da Costa aanspoorden tot het schrijven van zijn *Bezwaren*, zo vormde de Jennerherdenking voor Capadose de aanleiding om eveneens het strijdperk te betreden. Het verdient onze opmerkzaamheid dat zijn publicatie geschiedde in hetzelfde jaar dat Da Costa ook zijn geruchtmakend manifest liet verschijnen! Na veel inwendige strijd kwam Capadose tot het inzicht dat inenting op een 'allerverderfelijkste dwaling' berustte. In zijn eerste publicatie op dit gebied, *Bestrijding der Vaccine of de Vaccine aan de beginselen der*

Godsdienst, der Rede en der ware Geneeskunde getoetst, bond hij de strijd tegen deze "kunstbewerking" aan.

De titel van dit in 1823 verschenen geschrift doet ons weten dat de schrijver uitgaat van drie criteria. Er bestaan bij hem zowel godsdienstige als rationele en medische bezwaren tegen de vaccinatie. Als motto had de schrijver boven het eerste hoofdstuk geplaatst de tekst uit Lukas 5:31: 'Die gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn.' Kalmijn tekent hierbij ten aanzien van de jonge Capadose terecht aan: 'Deze tekst beheerst zijn denken en dat van latere vaccinebestrijders. Hij acht het dwaas en roekeloos op gezonde mensen een medische kunstbewerking toe te passen.' De lichamelijke en mentale verslapping van het menselijk geslacht wordt er volgens hem door bevorderd. Een van zijn hoofdbezwaren is dat door vaccinatie een gezond kind ziek wordt gemaakt. Dit behoort niet tot de roeping van een medicus. Hygiënische voorzorgsmaatregelen werden door hem overigens niet afgekeurd. Capadose legt verder ook een nauw verband met het verval in de godsvrucht, dat zich in kerk en staat, inzonderheid ook bij het toenmalig onderwijs, liet gelden. De strekking van Capadoses protest staat verder geheel in het kader van de strijd tegen de geest van de tijd. Tekenend is in dit verband de zinsnede: 'Trotschheid deed in de ontdekking der vaccine een schild zien, waarmede de schuldige mensch zich meende te kunnen beveiligen tegen de slagen van Gods tuchtroede.'

Invloed van Bilderdijk

Het is niet voor tegenspraak vatbaar dat de opvattingen van Capadoses leermeester Bilderdijk hier van invloed zijn geweest. Deze had bij zijn veelzijdige ontwikkeling een sterke belangstelling voor medische vraagstukken. Hij schreef ook steeds zijn eigen recepten uit, evenals die voor zijn gezin. In een brief aan Capadose liet hij zich ondeugend uit 'als van medicus tot medicus' met de toevoeging 'deze aanmatiging vergunt gy my toch?' Was zijn vader Izaak Bilderdijk immers ook geen doctor in de medicijnen geweest? 'Alle biografen zijn eensluidend in hun overtuiging dat Bilderdijk een aanzienlijke kennis van de geneeskunde en de geneeskundige praktijk

bezat,' constateert M.J. van Lieburg, mede aan de hand van Bilderdijks uitgebreide medische bibliotheek.

'Als arts kon Capadose de medische implicaties en risico's van deze bewerking beter overzien dan zijn leermeester,' constateren de auteurs J. en J.P. Verhave, 'en Bilderdijk spoorde hem dan ook voortdurend aan zijn verzet onder woorden te brengen.' Scherp laakte Capadose in zijn publicatie ook de dwangmaatregelen om de koepokinenting te bevorderen. Op de scholen werden de kinderen slechts op vertoon van een schriftelijke verklaring dat ze gevaccineerd waren - het zogenaamde "pokkenbriefje" - toegelaten. Vooral de behoeftige volksklasse werd hierdoor gedupeerd, omdat de middelen tot het geven van huisonderwijs ontbraken. 'O, tedere ouders, zijt getroost en berust op God!' riep Capadose hen toe. Volgens Capadoses biograaf toornde deze terecht 'tegen een misdadig geëxperimenteer, waartoe dolzinnige ijveraars zich lieten vervoeren. Het zijn inderdaad weerzinwekkende staaltjes van "grove empirie", die hij mededeelt.' Vondelingen en wezen werden soms als proefdieren gebruikt!

Felle reacties

Het behoeft niet te bevreemden dat Capadose's oorlogsverklaring aan de "afgoderij met Jenner" even felle reacties opriep als de in datzelfde jaar verschenen *Bezwaren* van Da Costa. Een van de meest vinnige, maar ook meest bekwame bestrijders van Capadose was de Haagse arts (dr.) C.G. Ontijd. Ontijds beoordeling van zijn eigen tijd stond diametraal tegenover die van Capadose. 'Ja, de Vaccine is uit God', zo riep hij geestdriftig uit, 'en de onsterfelijke Jenner is slechts een werktuig in Gods hand geweest; zij is eene der grootste weldaden, welke de Almagtige het kwijnend menschdom ooit geschonken heeft.' Deze weldaad kon de mensheid immers verlossen van een gesel, die meer slachtoffers had gekost dan de bloedigste oorlogen. Hoewel de Haagse arts overigens wel verstandige opmerkingen maakte, gaat hij in zijn beoordelingen soms toch wel wat over de schreef. Capadoses geschrift is volgens hem geheel vreemd aan de geest van het ware Christendom. 'Het lijdt geen twijfel of zulk een geschrift is niet uit God, maar uit den Boozen, en de daarin doorstralende geest is

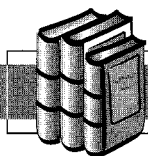
kennelijk uit den vader den duivel.' Ook Da Costa wordt volgens Ontijd kennelijk door deze verderfelijke geest beziel. Men had toch zoveel verwacht van deze beide begaafde jongelingen, maar ongelukkig genoeg bezat 'dit paar bekeerde Israëlieten een buitengewonen graad van waanwijsheid, hoogmoed en eigenliefde.' Men kan dus het sacrament van de Heilige Doop ontvangen hebben, zo luidt de wel wat venijnige conclusie van Ontijd, en nochtans blijven in een gans bittere gal en samenknoping der ongerechtigheid. Het geldt hier een duidelijke een zinspel op de afvallige Simon de Tovenaar! Een recensent van de *Vaderlandsche Letteroefeningen* maakte het haast nog bonter. Hij sprak de hoop uit 'dat het Bilderdijk, Da Costa en Capadose ga naar verdienste; dat elke kring van de

vrienden der Menschheid en des Vaderlands hen, als pesten der maatschappij, met verachting en verontwaardiging uit hun midden verbanne.' Capadose biograaf Kalmijn is van mening dat hij, die eenmaal Ontijds frontale aanval op Capadose heeft gelezen, bij de overige bestrijders van Capadose weinig nieuws meer tegenkomt. 'Zij zijn het er in het algemeen over eens, dat de ervaring ten gunste van de vaccine pleit, dat Capadose door zijn geestelijke vader Bilderdijk is geïnspireerd en dat men slechts door bekrompenheid en vooroordeel geleid zich nog langer tegen de geest van verlichting en vooruitgang kan blijven verzetten.'

(wordt vervolgd)

Barneveld,

W. van der Zwaag.

Boekennieuws

Huib Noordzij, Handboek van de Reformatie; De Nederlandse kerkhervorming in de zestiende eeuw. Uitg. Kok, Kampen, 2003; 512 blz.; ISBN 90 435 0658 3; € 44,90.

Hoe komt het dat de hervorming al vroeg grote aanhang kreeg in steden als Brussel, Antwerpen en Gent, terwijl daar heden ten dage nauwelijks iets van het gereformeerde erfgoed te vinden is? Antwoord: juist de steden, met hun handelskanalen naar andere landen, maakten al vroeg kennis met de gereformeerde leer. Maar helaas, de hertog van Parma veroverde tussen 1584 en 1585 de drie genoemde steden, waardoor de Reformatie er in de kiem werd gesmoord. Hoe komt het dat de Reformatie in het dunbevolkte Drenthe zo traag doordrong? Antwoord: in het moeilijk toegankelijke moerasgebied kwam men nauwelijks in aanraking met de nieuwe leer en hield men liever vast aan oeroude (bijgelovige) tradities. Hoe komt het dat de afgevaardigden uit Noord-Holland de synode van 1574 niet konden bijwonen, zodat de kerkvergadering, bedoeld als nationale synode, het karakter kreeg van een provinciale synode? Antwoord: door het beleg van Leiden konden de Noord-Hollanders niet veilig naar Dordrecht reizen. Hoe komt het dat een stad als Gouda een veilige wijkplaats was voor een dwaallicht als Herman Herberths? Antwoord: het stadsbestuur hield hem de handen boven het hoofd en trok zich hoe genaamd niets aan van kerkelijke maatregelen tegen de predikant. Dergelijke vragen zijn slechts enkele wil-

lekeurige zaken waarover we in het *Handboek van de Reformatie* lezen. Noordzij geeft daarin een samenvatting van het kerkhistorisch onderzoek dat door anderen in de loop van de tijd is verricht. Al is het dat de witte vlekken in de geschiedenis van de Reformatie in de Nederlanden daardoor wit blijven, er blijkt genoeg onderzoek te zijn om een totaalbeeld te geven van het kerkelijk leven in de zestiende eeuw. Noordzij doet dit op een knappe wijze. Knap, omdat hij laat zien hoe de politieke geschiedenis nauw samenhangt met de kerkhistorie. Want hoewel we vast geloven dat de Reformatie een werk Gods is geweest, toch zien we ook dat de kerkhervorming zich niet los van de tijd voltrok. Het boek is ook knap, omdat Noordzij de hoofdlijnen helder tekent en stevig vasthoudt, maar die onder-tussen invult met talloze voorbeelden en details. Het boek is tenslotte knap, omdat de auteur bevattelijk schrijft. De toch wel slordige correctie doet overigens afbreuk aan de verzorgde stijl van de schrijver. Het treffendste voorbeeld van deze slordigheid troffen we wel aan op blz. 268, waar over de 'weide omtrek' van de stad Maastricht wordt gesproken...

Noordzij, zelf gereformeerd vrijgemaakt, ziet nog een lijn door zijn boek: het waren zondige en zwakke mensen die de kerken vulden. We lezen over de predikant van Rolde die tijdens een visitatie niet eens een bijbel in huis bleek te hebben. We lezen over Friese predikanten die brandewijn op de preekstoel lieten zetten. We lezen over de onrustige kerkdiensten, waarin mensen

in en uitliepen, achter de pilaren zaten te dobbelen, te kegelen of te schermen. En ondanks alle vermaan door kerkenraad en overheid ging de handel in Amsterdam op zondag gewoon door.

In die zwakheid, vat Noordzij samen, wordt Gods kracht volbracht. Zo'n zin geeft ook aan dat Noordzij gelukkig niet behoort tot het type geëmancipeerde (kerk)historici die afstandelijk en koel schrijven over de geschiedenis van de kerk en die koste wat het kost hun persoonlijke overtuiging buiten hun boek houden. Dat levert kille analyses op, waarin het Godswerk zeer verschaald te boek wordt gesteld. Noordzij kiest als rode draad door zijn boek het belijden van de kerk. Hij ziet de geschiedenis van de Reformatie in ons land als een worsteling om onder de enige heerschappij van de Koning van de Kerk de leer, de eredienst en de tucht in te richten naar het Woord van God. Helaas stuitte dit al snel op verzet, helaas is de kerk die God in ons vaderland heeft doen ontstaan dit spoor al lange tijd bijster en wordt de belijdenis die de vaders met hun bloed bezegelden in de praktijk op een zijspoor gezet. Juist daarom houdt het *Handboek van de Reformatie* ook ons een spiegel voor.

Aan het boek van Noordzij hangt een prijskaartje. Het kost omgerekend bijna honderd Hollandse guldens. Toch is het boek dat waard. De uitgave is uniek te noemen. Wie zich wil verdiepen in de geschiedenis van de Reformatie in ons land, zal zeker niet teleurgesteld uitkomen met dit standaardwerk.

Ugchelen,

J. M. D. de Heer

Ds. P. Blok, Uit de opperzaal – deel 2; Uitgeverij/boekhandel Gebr. Koster-Barneveld. 2002; 125 blz. Prijs: 9 euro.

Wie *Uit de opperzaal*-deel 1 gelezen heeft, zal ook deel 2 wel reeds in zijn bezit hebben, want inmiddels is daarvan de tweede druk verschenen.

In zijn voorwoord schrijft ds. P. Blok dat het terugdenken aan het verleden vele gevoelens oproept. 'Van de ouden in de poort waarmee wij in geloofsverbondenheid verkeerden, zijn velen heengegaan, en ingegaan om storeloos in de poorten van de eeuwige zaligheid te verkeren in de gemeenschap van de Drie-enige God... Hun gesprekken, hun leven, hun geloofs-ervaring, hun strijd, maar ook hun triomf, getuigen in deze tijd, waarin de wonderen van vrije genade slechts door weinigen worden verstaan of begeerd.'

De nadruk ligt dus ook in dit boekje op hetgeen de Heere gedaan heeft: Zijn genadewerken in het persoonlijke leven, in nauwe samenhang met het ambtelijke leven. Hoe de Heere voorziet in noden, elkanders lasten doet dragen, uit- en doorhelpt, in- en overwint, het oude weer nieuw maakt, zielenvragen oplost, plaats maakt voor Zijn Eigen werk, harten verenigt, op een nauw leven vaak een ruim sterven doet

volgen, enz. De mededeling hiervan is tegelijk onderwijzing én waarschuwing – door het werk Gods aan te wijzen, komt ook de scheiding openbaar tussen leven en levenmakerij, tussen schijn en zijn.

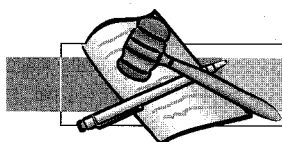
De Heere gedenke onze geliefde broeder, inmiddels emerituspredikant, ten goede. Ten dage des ouderdoms zal het grootste wonder wezen dat verbonds-genade niet verouderd.

Er is veel gebeurd, en er is veel weggevalen. Nochtans heeft de Heere nog steeds

Zijn vuur- en haardstede ook onder ons. Waarmee het voorwoord besloten wordt, make Hij waar: 'De vuurkool van Gods genadewerk mocht de kool van het hart doen ontsteken in een vurig verlangen naar God. Dan is er plaats voor het onderwijs van God over de soevereine genadeleiding met Zijn erfdeel. Israëls Wachter sluimert niet. "Die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, komt tot Mij."

Barneveld

Ds. C. Hogchem

Kerknieuws

Aangenomen:

naar Lisse: ds. C. Neele te Aagtekerke.

Beroepen:

te Grand Rapids-Beckwith Avenue (U.S.A.):

ds. J. den Hoed te Lynden (U.S.A.);

te Middelburg-Centrum:

ds. D. de Wit te Nieuw Beijerland;

te Moerkapelle:

ds. C. Sonneveld te Veenendaal;

te Ridderkerk: ds. G. Clements te Gouda;

te Scherpenzeel:

ds. G.J.N. Moens te Goes.

Bedankt:

Voor Borssele en voor Ridderkerk:

ds. D. de Wit te Nieuw Beijerland;

voor Dirksland: ds. G. Clements te

Gouda.

AANGEPASTE KERKDIENTST TE KRIMPEN A/D IJSSEL

D.V. zaterdag 6 december zal in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Krimpen a/d IJssel een aangepaste kerkdienst worden gehouden voor mensen met een verstandelijke handicap. In deze dienst hoopt voor te gaan student L. Terlouw.

De dienst begint om 15.00 uur.

Hij hoopt te spreken over 'Een Goddelijke adverbsboodschap waar niemand om vraagt' n.a.v. Jesaja 7:13-14.

Verslag van de vergadering van de classis Goes der Gereformeerde Gemeente, gehouden op 8 september 2003 in de Sionkerk te Goes.

Opening

Als consulent van de roepende kerk Nisse opent ds. J. Schipper de vergadering met het laten zingen van Ps. 119:13 en 32; hij leest Genesis 14:18-24 en gaat voor in gebed. Hij heet iedereen hartelijk welkom en memoreert eerst de gebeurtenissen uit de achterliggende periode.

Drie emeritus-predikanten zijn overleden: ds. W. Hage (oud-predikant van Kruijningen), ds. F. Harinck en ds. E. Venema. Verder zijn ook overleden diaken A.

Schrier van Kamperland, oud-diaken I. Hubregtse van Yerseke, oud-diaken C.J. van Gilst van Rilland-Bath en oud-diaken A. Lukasse van Wolphaartsdijk. Van de predikantsweduwen is overleden mevr. A. Weststrate-Salm. Ouderling C. de Muijnck van Borssele en diaken J. de Witte van Yerseke hebben hun ambt wegens leeftijd en om gezondheidsredenen neergelegd. Ds. J. Karens zal na zijn afscheid van Opheusden zich vestigen te Kruijningen, hij zal in die gemeente 's zondags voorgaan en bijstand in het pastoraat verlenen.

De tijdelijke preses spreekt de wens uit dat de Heere de nagelaten betrekkingen van de overledenen zou willen gedenken; de broeders die afscheid genomen hebben mochten maar ervaren wat de Heere gesproken heeft: *Mijn oog zal op u zijn*; ook ds. Karens wordt vanaf deze plaats Gods zegen toegewenst in zijn nieuwe woonplaats.

Vervolgens spreekt de tijdelijke preses een openingswoord naar aanleiding van het voorgelezen Schriftgedeelte, en dan met name vers 24a: *Het zij buiten mij*.

Moderamen

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: preses ds. G.J.N. Moens; assessoren: ds. H. Hofman en ds. J. Schipper; scriba ouderling S. Boogaard; quaestor: ouderling L.J. Goud.

Ingekomen stukken

1. Een brief van de kerkenraad van Nieuwdorp met de mededeling dat in het gezin van ouderling J. Witte na bijna acht maanden van zorg en spanning, hun zoon Joost is overleden. De Heere gedenke deze broeder met zijn gezin in deze smartelijke weg.
2. Een uitnodiging van de kerkenraad van Borssele voor een bijeenkomst op 17 mei 2003 ter gelegenheid van het afscheid van ouderling C. de Muijnck. De Heere gedenke deze broeder in het klimmen der jaren.

Kerkdiensten op een tweede feestdag

De kerkenraad van Yerseke verzoekt te spreken over de wenselijkheid om ook op tweede feestdagen een kerkdienst te beleggen. Binnen de classis Goes is dit

niet gebruikelijk, maar binnen het geheel van onze gemeenten nemen wij hierbij een uitzonderingspositie in. Yerseke licht het voorstel toe. Met name door mensen die zich in Yerseke vestigen, wordt regelmatig gevraagd waarom er geen kerkdienst wordt gehouden.

Van de kant van vacante gemeenten wordt opgemerkt dat men b.v. op de Paaszondag drie keer leesdienst heeft. Het animo om op maandagmorgen weer een leesdienst te beleggen is dan niet groot. Wanneer er 's zondags twee keer kerk is, zoals in veel gemeenten buiten onze classis, ligt de zaak uiteraard anders.

De preses zegt dat de gedachte om op een tweede feestdag een kerkdienst te houden goed is. Maar iedere kerkenraad is vrij om dit wel of niet te doen. Als classis hebben we geen taak om initiatief te nemen. Wanneer een gemeente uit onze classis op een tweede feestdag een kerkdienst wil beleggen, dan staat dat die gemeente volkomen vrij.

Kerkelijke grenzen

De kerkenraad van Kapelle-Biezeling wordt geconfronteerd met het feit dat mensen uit omliggende gemeenten lid willen worden in Kapelle. De kerkenraad wijst in zo'n geval altijd op de kerkelijke grenzen. Toch blijkt de praktijk wel eens moeilijker dan de theorie. Vandaar dat de kerkenraad vraagt of er uitzonderingen zijn die het mogelijk maken om van de kerkelijke grenzen af te wijken.

De preses zegt dat het kerkrecht duidelijk is: men moet lid zijn daar waar men woont. Het probleem is mede ontstaan door de toenemende mobiliteit. Dat de praktijk moeilijker is dan de theorie is een feit, maar moeten we daarom de uitzonderingen die mogelijk zijn gaan benoemen? Bovendien is het de geest van de tijd om ook op kerkelijk terrein te gaan "shoppen". Dit moeten we beslist afkeuren.

Vershillende afgevaardigden wijzen erop dat dit probleem al vele keren op de classis ter sprake is geweest. Het is en blijft moeilijk om mensen te dwingen. We mogen niet toegeven aan mensen die om allerlei redenen een gemeente voorbij gaan. Ook in het verleden was de praktijk wel eens weerbarstiger dan de theorie, maar die gevallen behoren opgelost te worden door middel van goed overleg tussen de betrokken kerkenraden.

Op voorstel van de preses besluit de classis dat de kerkelijke grenzen dienen te worden gerespecteerd zoals de DKO dat voorschrijft; dat moeilijke gevallen opgelost behoren te worden door middel van goed overleg tussen de betrokken kerkenraden en dat we als classis onmogelijk uitzonderingsgevallen in kaart kunnen brengen.

Crematies

De volgende vraag van de kerkenraad van Kapelle-Biezeling is, hoe we als gemeenten dienen om te gaan met belijdende leden die uit hoofde van hun beroep als begrafenisondernemer meewerken aan crematies?

Op grond van Gods Woord moeten we crematie veroordelen en er ernstig tegen waarschuwen. De preses stelt echter dat de vraag niet is of we ons mogen inlaten met cremieren, maar hoe we om moeten gaan met mensen uit onze gemeente die meewerken aan crematies. Het is dan duidelijk dat we moeten vermanen. Maar moeten we overgaan tot tuchtmaatregelen met de daaraan verbonden consequenties? Vandaar dat de preses voorstelt om vooralsnog niet verder te gaan dan de kerkelijke vermaning. De classis gaat hiermee akkoord.

Evangelisatie

Van het Deputaatschap voor Evangelisatie is een brief ontvangen met een verzoek om hulp voor de post Merksem. Ds. Schipper licht als lid van dit Deputaatschap dit verzoek toe.

Evangelist Witte gaat zijn werk in Merksem afbouwen. Door het Deputaatschap is een nieuwe evangelist benoemd die mogelijk in Merksem zal gaan werken. Er zijn plannen om in Merksem een inloopwinkel op te starten; hiervoor zullen vrijwilligers nodig zijn. Vandaar dat het wenselijk is dat er een classicale evangelisatiecommissie komt, die zorgt voor de nodige begeleiding en die met voorstellen komt.

De classis besluit om in de richting van het Deputaatschap de intentie uit te spreken dat we bereid zijn om hulp te verlenen voor een classicale commissie te benoemen. De kerkenraden wordt verzocht om reeds van gedachten te wisselen over de aanvraag om financiële hulp en het inzetten van vrijwilligers.

Jaarverslag Commissie aangepaste catechisatie

Het jaarverslag van deze commissie over 2002 geeft geen aanleiding tot vragen. Met het verzoek om in de plaats van ouderling J. Walhout uit Nieuwdorp te benoemen ouderling P. van Vijven uit Yerseke gaat de classis akkoord. De preses dankt br. Walhout voor het gedane werk en wenst br. Van Vijven sterkte toe met dit werk. De Heere gedenke ook in het bijzonder de kinderen die deze catechisatie volgen.

Rondvraag

Een gemeente vraagt of het niet wenselijk is dat de scribe en quaestor van de classis periodiek schriftelijk worden gekozen in plaats van iedere keer per acclamatie. Voorgesteld wordt dat hier een apart punt voor de agenda voor de volgende vergadering gemaakt wordt.

Een andere gemeente vraagt aandacht voor de vacante gemeenten op de biddagen. Het is zo moeilijk om een dominee te krijgen die voorgaat. Volgens de preses is daar in het verleden al eens een besluit over genomen; de scribe krijgt opdracht om dit na te gaan.

Roepende kerk

Als roepende kerk wordt de gemeente van Rilland-Bath aangewezen om op D.V. maandag 12 januari 2004 de classis samen te roepen.

Sluiting

De preses besluit de vergadering met enkele woorden. De geest van de tijd gaat onze gemeenten niet voorbij. Daarom mag het wel onze bede zijn: *Zend Uw licht en Uw waarheid, dat die mij leiden.* Wij kunnen de kerk niet in stand houden, maar de Heere Jezus heeft gezegd: *Ik ben met ulieden, al de dagen tot de voleinding der wereld.* De Heere doe ons dat ervaren in ons ambtelijk en persoonlijk leven.

Op verzoek van de preses eindigt ouderling Van Damme van Nisse met het laten zingen van Ps. 51:9 en dankgebed, waarna de preses de vergadering sluit.

S. Boogaard, scribe

Bevestiging en intrede van kandidaat G. Pater

De bevestiging

Op woensdag 17 september 2003 was het voor de Gereformeerde Gemeente van Opheusden een blijde dag.

Na een vacante periode van slechts 5 dagen mocht de gemeente opnieuw een herder en leraar ontvangen in de persoon van kandidaat G. Pater.

De bevestigings- en intrededienst vonden plaats in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente in Ned. te Opheusden. De bevestigingsdienst werd geleid door ds. A. Moerkerken, rector van de theologische school te Rotterdam.

De bevestigingsdienst werd begonnen met het zingen van Psalm 123 : 1, het lezen van de Dordtse leerregels 1 (1-3) en Mattheüs 13 : 44-58 en gebed. "Het is door de wondere, onbevattelijke goedheid des Heeren dat Opheusden weer een eigen dienaar des Woords ontvangen mag", aldus de bevestiger.

Dominee A. Moerkerken bepaalde de gemeente bij Mattheüs 13 : 52: *"En Hij zeide tot hen: Daarom, een iegelijk schriftgeleerde, in het Koninkrijk der hemelen onderwezen, is gelijk aan een heer des huizes, die uit zijn schat nieuwe en oude dingen voortbrengt"*.

Het thema was: De dienaar des Woords. Achtereenvolgens stond Ds. Moerkerken stil bij:

1. de toerusting van de dienaar des Woords;
2. de schat van de dienaar des Woords;
3. de arbeid van de dienaar des Woords.

De dienaar des Woords is in deze tekst de schriftgeleerde. Hij is tot die dienst des Woords toegerust. De Heere Jezus noemt hem een schriftgeleerde, onderwezen in het koninkrijk der hemelen. Die dienaar des Woords heeft een schat, een schatkamer, een arbeid of taak. Hij brengt uit die schat allerlei dingen voort, nieuwe en oude dingen.

De Heere Jezus vraagt aan Zijn discipelen in vers 51 of zij de vorige drie gelijkenissen hebben verstaan. De discipelen geven een heel opmerkelijk antwoord: "Ja Heere". Het onderwijs van Christus heeft vrucht gedragen, want wat de Heere nu

zegt mogen de discipelen verstaan. Als de Heere wat uitlegt en er licht bij geeft, dan verstaan wij het ook. De noodzakelijkheid van Zijn lijden, Zijn bloed en Zijn Borgwerk verstaan ze nog niet. Maar het onderwijs van Hem heeft vrucht voortgebracht. Dan zegt de Heere Jezus de tekstwoorden uit vers 52. Van af nu aan mogen ze dienaren des Woords worden en krijgen ze een opdracht of taakomschrijving mee. Ze zullen levenslang student blijven op de school van Zijn genade, maar er is nu wel een moment gekomen dat de Heere hen aanstonds apostelen zal maken. De benaming schriftgeleerden had in de Bijbel aanvankelijk een gunstige betekenis. Ezra was de eerste die een 'schriftgeleerde in de wet van de God des hemels' wordt genoemd in de Bijbel. Een eretitel. Oorspronkelijk staat er 'geletterde'. De kanttekening zegt: dit is een verstandig en geoefend man in de schriftuur. Broeder Pater moet een 'geletterde' zijn: thuis in de schrift, verstandig en geoefend in de schriftuur, maar ook onderwezen in het Koninkrijk der Hemelen. Het Koninkrijk der Hemelen is dat wondere genaderijk dat de Heere opricht door Zijn Woord en Geest in de harten van Zijn kinderen.

De Poort, de toegang tot dat Koninkrijk, is: Tenzij iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.

Een predikant moet student blijven om met vreugde uit zijn schat nieuwe en oude dingen te mogen voortbrengen. Dat er ook aan de andere kant in de gemeente en bij Gods volk een uitzien zou mogen zijn, een honger, om uit de schatkamer van Gods Woord onderwezen te mogen worden. Om uit zijn schat eerst nieuwe (dit is beslist geen nieuwe leer, maar dit staat in verband met de vervulling) en oude dingen (dit is de wet en de profeten) te mogen voort brengen. Oude dingen wil zeggen de dood in Adam en het leven in Christus: het welbehagen des Vaders als de Bron, het borgwerk van Christus als de Grond en het werk van de Heilige Geest als de Toepasser van het zalig worden.

Nadat kandidaat G. Pater zich met "ja ik van ganser harte" aan de gemeente had verbonden, vond de handoplegging plaats. Aan de handoplegging deden naast de drie docenten de predikanten J. Karens, P. Melis en M. Mondria mee alsmede ouderling H. Mudde. Staande werd nu ds. G. Pater toegezongen Psalm 119 : vers 19. Vervolgens sprak de bevestiger ds. A. Moerkerken nog enkele hartelijke woorden tot ds. G. Pater, zijn vrouw, kinderen, familie en de gemeente van Opheusden.

Intrede dienst

In de avond van 17 september mocht ds. G. Pater intrede doen.

Hij had als tekst voor de intrededienst Kol. 4 vers 3a, namelijk: *"Biddende meteen ook voor ons, dat God ons de deur des woords opene, om te spreken de verborgenheid van Christus"*.

Het thema was: Een verzoek om gebed.

- 1) Of dat God opene zou (*Biddende meteen ook voor ons, dat God on de deur des woords opene*);
- 2) Of dat God te spreken geeft (*om te spreken de verborgenheid van Christus*).

Paulus vraagt hier om medezuchtters. Bijzonder van de heiligen, opdat hij een open deur des woords zou mogen ontvangen.

Hij begeert Gods Woord uit te mogen spreken op een Gode aangename wijze. Opdat hij de gelegenheid en de vrijmoedigheid van God zou ontvangen om Gods Woord te mogen uitdragen. God moest hem niet alleen de weg wijzen, maar ook de weg banen.

Als Paulus het met zichzelf moest doen, dan kon hij zelfs geen vrijmoedigheid vinden om het woord des Heeren te spreken. Paulus wist dat het gebed geen grond is, maar dat God hem dat moest geven in Hem Die de deur van de Hemel heeft ontsloten en is gekomen op de aarde om een plaats te ontvangen en het woord uit te dragen.

Die gelegenheid en vrijmoedigheid konden alleen bij God vandaan komen. Paulus was verlegen gemaakt door God de Heiligen Geest om het gebed van God tot God. Om in Hem in Wie geen ledigheid te vinden was, maar genoegzaamheid om nu het woord te mogen gaan uitspreken en te verkondigen. Dit hebben wij ook nodig om het woord uit te mogen dragen.

De Heere geve ons ook in de komende tijd de gelegenheid om het woord Gods te mogen verkondigen. Maar wat zou het groot zijn als de gemeente en de jeugd de gelegenheid van God zouden mogen krijgen om in Gods huis te komen en wij de vrijmoedigheid.

Maar bijzonder is het nodig dat de deur van ons hart ook in de komende tijd wordt geopend. Dat hart dat gesloten is, hetwelk open was in de staat der rechtheid, dat wij gesloten hebben door de zonde. Niet alleen een uitwendige opening, maar bijzonder ook inwendig. Dat er vruchten gezien mogen worden.

Paulus had het moeten leren om niet alleen te spreken wat er in Gods Woord staat, maar juist naar de mening des Geestes. Anders zijn het allemaal woorden van mensen.

Daarom vraagt hij om een recht gebed, opdat hij ontvangen zou wat er in het Woord opgetekend staat. Het gaat er om dat de Heere Zelf de schriften zal openen. Het menselijke verstand laat na om de ware grond van het weldoen op te merken en te mogen spreken over de verborgenheid van Christus. Om zo te mogen spreken naar de zin en mening des Geestes. Een ding is nodig: Heere, open mijn lippen, zo zal ik Uw lof vertellen.

God zal zorgen voor vrucht. Dat hoeven wij niet te doen, want dan was het kwijt. Opdat het waar zou mogen worden: Ik heb u uitgezonden om te maaien, hetgeen gij niet gearbeid hebt, anderen hebben het bearbeid en gij zijt tot hun arbeid ingegaan.

Na de prediking wordt een hartelijk dankwoord uitgesproken tot onder andere de bevestiger ds. A. Moerkerken, de docenten en de leden van het curatorium, alsmede tot de kerkenraad en de gemeente van Ophousden. Ook een dankwoord aan de kerkenraad van de Geref. Gemeente in Nederland voor het beschikbaar stellen van het kerkgebouw.

Hierna volgden de toespraken namens het curatorium door ds. J.W. Verweij, namens de studenten van de Theologische school student G. Beens, de consulent ds. M. Mondria namens classis en P.S. Noord-West, namens de plaatselijke overheid burgemeester Ir. A.P. Heidema, namens de plaatselijke kerken ds. J. Roos en ten slotte namens de kerkenraad en gemeente ouderling J. Willemsen. Op verzoek van ouderling J. Willemsen werd ds. G. Pater Psalm 99 vers 5 toegezongen.

Tot besluit bedankte ds. G. Pater de sprekers en eindigde de dienst om voor de eerste keer de zegen op de gemeente te leggen.

Ouderling J. Willemsen, scriba.

Verslag van de vergadering van de classis Rijssen der Gereformeerde Gemeente gehouden op 19 september 2003 in de Noorderkerk te Rijssen.

Namens de roepende kerk van Almelo opent ds. R. Kattenberg de vergadering. Hij laat zingen Psalm 98 : 4, leest Matth. 24 : 1-14 en gaat voor in gebed. Hij heet alle aanwezigen hartelijk welkom en spreekt een kort openingswoord, waarna hij de volgende gebeurtenissen memoereert:

– Op 27 juli 2003 werd het vergrote kerkgebouw van de gemeente Doetinchem in gebruik genomen.

– Op 25 juli 2003 mocht ouderling H. van der Goot uit Terwolde de Vecht herdenken 25 jaar in het ambt te dienen.

De 13 gemeenten blijken volgens de lastbrieven wettig vertegenwoordigd te zijn door vijf predikanten en 21 ouderlingen. Het moderamen wordt als volgt samengesteld: Preses: ds. C.A. van Dieren, assessoren: ds. D.W. Tuinier, 1e scriba: oud. K.H. de Heer, 2e scriba: oud. F. van Toor, quaestor: oud. D. Ebbers.

Ingekomen stukken

Een uitnodiging van de gemeente Rijssen-Zuid voor de bevestiging van evangelist Van Drunen als ouderling.

Een uitnodiging voor de opening van het inloophuis te Emmen.

Een schrijven van de Stichting tot Financiële Hulpverlening aan Instellingen in de Particuliere Synode Oost betreffende de door de accountant goedgekeurde jaarrekening 2002.

Rapporten

Een schriftelijk verslag van de werkzaamheden op de evangelisatiepost Emmen wordt door evangelist C. van Drunen toegelicht. De Heere heeft krachten gegeven, ook in de tijd dat er grote zorgen waren. Ongeveer 30 personen bezoeken de dien-

sten en er wordt veel tijd besteed aan het opbouwen van contacten, onder andere in het inloophuis.

De Stichting tot Financiële Hulpverlening aan Instellingen in de Particuliere Synode Oost rapporteert dat dhr. G.W. van der Maat is herbenoemd: tevens is dhr. A. Groothedde uit Terwolde op voordracht van de classis Rijssen benoemd.

Een schrijven van de P.S. Oost naar aanleiding van een adviesaanvraag rond de juiste interpretatie van artikel 6 van het Reglement Kerkvisitatie. Het Deputaatschap Kerkrecht van de Gereformeerde Gemeenten heeft desgevraagd meegedeeld dat zij voornemens zijn een voorstel te formuleren ter eventuele aanpassing van het Reglement.

Derhalve achten zij zich niet bevoegd een finaal oordeel te geven over de interpretatie van het voornoemde artikel. In Algemene zin stellen zij dat de visitatoren verantwoording schuldig zijn aan de classis. De P.S. Oost heeft kennis genomen van dit advies.

De boeken van de quaestor aangaande het jaar 2002 zijn gecontroleerd door de kerkenraad van de roepende kerk. Er zijn geen aanmerkingen.

Besloten wordt een ambtsdragerconferentie te beleggen rond het boekje 'In Orde' D.V. mei 2004. Tijdens de volgende classisvergadering zal een nader voorstel worden gedaan.

Vervolgens wordt verslag gedaan van de afgelegde kerkvisitaties aan de classisgemeenten.

Naar aanleiding van een rapportage van de Raad van Advies SVRO worden enkele vragen gesteld. De Raad van Advies wordt gevraagd de volgende classisvergadering een nadere rapportage te geven.

Verrekening onkosten

De quaestor deelt mee dat er deze keer geen bijdrage per (doop)lid nodig is.

De preses bedankt de kerkenraad van Almelo, die de classis bijeen riep, voor de verrichte werkzaamheden. De vergadering wijst de gemeente Apeldoorn aan om de classis bijeen te roepen op D.V. vrijdagavond 13 februari 2004 om 19.00 uur in de Noorderkerk te Rijssen.

Sluiting

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun komst en inbreng.

Tenslotte vraagt de preses ouderling A. Zoetewij van de roepende kerk Almelo, te eindigen. Deze laat zingen Psalm 84 : 3 en gaat voor in dankgebed. Daarna sluit de preses de vergadering.

F. van Toor, tweede scriba.

Verslag van de bevestigingsdienst van ds. E. Hakvoort in de gemeente van Genemuiden door ds. A. Schot, gehouden op woensdag 8 oktober 2003

Na een vakante periode van ruim een jaar mag ds. E. Hakvoort als herder en leraar van de gemeente Genemuiden bevestigd worden. Ds. A. Schot opent de bevestigingsdienst met votum en zegen en laat

zingen Ps. 143:10. Vervolgens wordt gelezen uit de NGB artikel 31 en Kolossenzen 4. Na het gebed laat ds. Schot zingen Ps. 18:8, 9 en 10. De tekst voor de prediking is uit Kolossenzen 4:17 *"En zegt aan Archippus: Zie op de bediening, die gij aangenomen hebt in den Heere, dat gij die vervult"*. Ds. Schot bepaalt de gemeente bij *"de bediening in de Heere"* en staat stil bij drie gedachten. *Ten eerste het aannemen van de bediening, ten tweede het zien op de bediening en ten derde de vervulling van de bediening.*

1. *Het aannemen van de bediening.* De woorden van de tekst hebben betrekking op Archippus, een dienaar in de gemeente van Kolossenzen. Na Epafras heeft deze Archippus, die een "medestrijder" genoemd wordt, de herdersstaf in deze gemeente opgenomen. Archippus moet nu op de bediening gewezen worden. Het woord "bediening" wijst erop dat Gods knechten een dienst hebben te vervullen en dat zij allen dienaren zijn van Hem, Die ze tot dit werk geroepen heeft. Van Archippus mag worden gezegd dat hij deze dienst "heeft aangenomen in de Heere". Aannemen houdt ook in dat er sprake is van ontvangen, namelijk van de Heere. Om deze gewichtvolle taak te kunnen beginnen moeten Gods knechten weten van de Heere geroepen te zijn. Zij moeten weten dat zij de bediening van Hem ontvangen hebben. Gods knechten kunnen deze bediening aannemen als zij van de Heere Zelf daartoe vrijmoedigheid ontvangen hebben. Zo mocht ook ds. Hakvoort de bediening in het midden van de gemeente van Genemuiden aannemen.

2. *Het zien op de bediening.* Nu spoort Paulus aan: "Zie op de bediening, die gij aangenomen hebt". Paulus spoort aan tot het zien op de bediening omdat Archippus verslapt was in ijver en dienst na het vertrek van Epafras. Waarom hebben Gods knechten ook vandaag nog deze aansporing nodig? Allereerst omdat de bediening aan ons mensen niet toevertrouwd is. Wij zijn mensen vol met zwakheden en gebreken. Daarnaast omdat de bediening een bijzonder gewicht heeft. Wij moeten ook rekenschap afleggen hoe wij deze bediening vervuld hebben. Ten derde is een aansporing nodig omdat een mens zo kan wennen aan de bediening. Wij mogen wel bedenken dat het een heilige bediening is en dat het een verwaardiging is dat een mens in deze dienst mag staan. Hoe meer Gods knechten in de verootmoediging terechtkomen, hoe meer ze zeggen: "Zie toch op de bediening". Tenslotte is een aansporing ook nodig, omdat de bediening veelomvattend is. Het is een aansporing om geen dingen uit het oog te verliezen. Door de onderscheiden taken wordt zo gemakkelijk iets uit het oog verloren. Het is opmerkelijk dat Paulus niet zegt: "Archippus, zie op de bediening" maar "zegt aan Archippus: Zie op de bediening". Paulus wijst hier eveneens de gemeente op haar verantwoordelijkheid zich aan het opzicht en de bediening te

onderwerpen. De gemeente kan toch de bediening niet naast zich neerleggen als ze Archippus erop moeten wijzen op de bediening te zien. Gelukkige dienaar, die zo'n gemeente mag hebben. Hoeveel dominees zijn er, die door de gemeente van de bediening worden afgetrokken. Dan wordt er gezegd: "zie op de jeugd, zie op de rust in de gemeente", maar zien op de bediening betekent, dat de dienaar doet wat de Heere hem opgedragen heeft, wat er ook tegen opkomt.

3. *De vervulling van de bediening.* Het is niet genoeg om de bediening aan te nemen en om op de bediening te zien maar die bediening moet ook vervuld worden. "...dat gij die vervult". De nadruk valt op 'die' "dat gij die vervult." Er is zoveel dat ons van het vervullen van de bediening aftrekt. Een dominee mag niet tevreden zijn met zijn plaats of titel, maar moet voor ogen houden dat de bediening vervuld moet worden. In vers 12 wordt hetzelfde woord in plaats van 'vervullen' vertaald met 'volkomen'. Het werk van Archippus moet volkomen zijn in het doen van de wil van God. Hier lopen al Gods knechten vast. Wie zal immers de bediening zo kunnen vervullen? "Wie is tot deze dingen bekwaam" zo zegt de apostel Paulus. Dan heeft hij de bedoeling om Gods dienaren op de knieën te brengen, dat ze bediend mogen worden uit een Ander. Er is er Een geweest, Die Zijn dienst wel volkomen heeft vervuld, de Heere Jezus Christus, Hij verbond Zich aan de bediening toen Hij zei: "Zie, Ik kom, in de rol des boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God! Om Uw welbehagen te doen; en Uw wet is in het midden Mijns ingewands". De duivel heeft geprobeerd Hem van deze dienst af te trekken. Zijn volk en Zijn Eigen discipelen hebben Hem bij het vervullen van de bediening in de weg gestaan. Gods

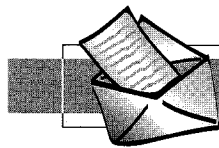
knechten kunnen deze bediening alleen vervullen als zij leren: "Zonder Mij kunt gij niets doen" en als zij door Hem bediend mogen worden; als zij de bediening mogen aannemen in de Heere. "Hij geve maar veel bediend te mogen worden als een arme dominee".

Na de prediking en het zingen van Ps. 134:1 en 3, wordt het formulier voor de bevestiging van dienaren des Woords gelezen. Na het stellen van de vragen verbindt ds. Hakvoort zich met "Ja, ik van ganser harte" aan de gemeente. Ds. Schot spreekt vervolgens nog een kort persoonlijk woord tot ds. Hakvoort en wijst op hetgeen in Lukas 3 staat: "Wist gij niet, dat Ik moest zijn in de dingen Mijns Vaders?" Dat spreekt van een Goddelijk moeten, omdat Christus door de Vader geroepen is en verordineerd. Maar het is ook een innerlijk moeten, omdat het Zijn spijze was om de wil des Vaders te doen. Als de Heere roept, geldt ook van onze dienst dat het een moeten wordt. "Maar dat er ook sprake mag zijn van een innerlijk moeten, namelijk dat het ook uw begeerte mag zijn om Zijn Woord uit te dragen".

Tenslotte spreekt ds. Schot ook de vrouw en kinderen van ds. Hakvoort toe. Hij wijst de gemeente op vers 3 van het gelezen schriftgedeelte waarin een aansporing staat om te bidden om de opening van Zijn Woord. Hij roept de kerkenraad op om de dominee het woord van prediking maar veel voor te houden: "Zie op de bediening, die gij aangenomen hebt in den Heere, dat gij die vervult".

Ds. Hakvoort wordt staande toegezongen Ps. 20:1. De dienst wordt geëindigd met het dankgebed uit het formulier, het zingen van de Morgenzang 3 en 6 en de zegen.

L. Post, scriba

Berichten

STROOIDAG ENSCHEDE

Evenals voorgaande jaren zal ook Deo Volente in december a.s. een Kerstzangavond worden gehouden, uitgaande van de 'Evangelisatiecommissie van de Gereformeerde Gemeenten Enschede'. Hiervoor is de historische Nederlands Hervormde Kerk op de Oude Markt in Enschede gehuurd. Naast veel (samen)zang en muziek zal er ook een meditatie worden verzorgd. Dit jaar hoopt ds. R. Kattenberg te spreken.

Om aan deze avond zoveel mogelijk bekendheid te geven, is het de bedoeling geheel Enschede van een uitnodiging en van een Kerstfolder te voorzien. Het gaat om zo'n 60.000 uitnodigingen.

Hiervoor zijn ruim 200 mensen nodig. Wij

vragen dan ook vrijwilligers om geheel Enschede te bereiken. Mogen wij, net als voorgaande jaren, weer op jouw hulp rekenen? En op uw hulp? Laat ook nu het Kerstevangelie weer klinken in een volle kerk!

U/jij bent op 6 en/of 13 december a.s. om 9.00 uur welkom in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Enschede aan de Weerloseweg 13. Breng ons wel a.u.b. voor 10 november op de hoogte van naam, adres, telefoonnummer en het aantal personen. Dit kunt u doen door te mailen (jaghaase@rdnet.nl), te schrijven (J.A.G. Haase, Veeneslagen 17, 7463 AB Rijssen), of te bellen (0548-518986).

N.B. 1: om praktische redenen ontvangt u géén bevestiging van uw aanmelding.

N.B. 2 indien mogelijk met het folderen een mobiele telefoon meenemen.

DATHEEN SAMENZANGAVOND TE ROTTERDAM

Op D.V. zaterdag 6 december a.s. organiseert stichting "Musica Sacra" een grote landelijke Datheen samenzangavond in de Grote of St. Laurenskerk te Rotterdam. Het programma bestaat uit het gemeenschappelijk zingen van eeuwenoude psalmen naar de berijming van Petrus Datheen.

De opening en meditatie wordt verzorgd door ds. A. Moerkerken.

Pieter Heykoop bespeelt het orgel.

De toegang is vrij. Er zal een collecte worden gehouden waarvan de opbrengst bestemd is voor het Deputaatschap voor Israël.

Aanvang 19.30 uur.

DISTRICTSAVOND DISTRICT UTRECHT +16

Op D.V. zaterdag 29 november 2003 wordt er een districtsavond gehouden. Onderwerp: *De zorg om jou, de zorg voor jou*, waarin het vooral zal gaan over jongerenpastoraat. Dhr. J. H. Mauritz is de spreker en na de pauze is er een forum waarin

behalve de spreker ook een ouderling en twee jongeren zullen zitten. Er is dan gelegenheid tot het stellen van schriftelijke en mondelinge vragen. De avond wordt gehouden in de *Adventkerk* in Veenendaal, Vijftien Morgen 51.

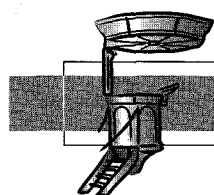
Correctie op artikel:

TERUGBLIK OP EEN STUDENTENCONFERENTIE

In de avondbijeenkomst met eerste- en ouderejaars studenten kwam het eigenlijke thema van de conferentie aan de orde. Ds. C. Sonneveld hield een lezing over 'Israel en de Christelijke kerk, de geschiedenis van een broedertwist'. De geschiedenis van het joodse volk is door de inleider getypeerd aan de hand van een aantal kernwoorden: vervanging, verguizing, verdrukking, vervolging, en verdelging.

Anno 2003 zitten wij op de puinhopen. Er is sprake van bijzondere schuld en bijzondere verharding. Hoe nu verder? Vanuit de Heilige Schrift is er toch verwachting. Er wordt gewezen op Lucas 15, de twee verloren zoons. Wie zelf een verloren zoon is, kan de oudste broeder vertellen wie de Heere is.

Van Krimpen; Meeuwen 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. Verschuure; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. C. Harinck en 14.30 uur ds. Veenendaal; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Van Gelder en 14.00 uur leesdienst; Moerkapelle 18.30 uur ds. P. Mulder; Naaldwijk 19.00 uur ds. Driessen; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwdorp 18.30 uur stud. Beens; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. Schipper; Nisse 14.30 uur ds. Tanis; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oosterend-Texel 10.00 en 18.00 uur ds. Van Dijk; Oosterland 14.30 uur ds. Van Gelder; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Oostvoorne 15.30 uur ds. De Wit; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. G. Pater; Opperdoos 10.00 uur (H.A.) en 16.00 uur ds. Hoogerland; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Poederooyen 14.30 uur ds. J. de Pater; Poortugaal 19.00 uur ds. Silfhout; Poortvliet 10.00 en 18.30 uur ds. L. Blok; Rhenen 10.00 en 17.30 uur leesdienst; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. Meeuse; Ridderkerk-Slikkerveer 15.00 uur (H.D.) ds. Golverdingen; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 uur ds. Mol en 18.30 uur ds. J. Karels; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 uur ds. Bac; Rotterdam-Zuid 14.30 uur ds. Meeuse; Rotterdam-Zuidwijk 16.15 uur ds. Kattenberg; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds. Zippo; Sint Annaland 14.30 uur ds. L. Blok; Soest 19.15 uur ds. Sonneveld; Spijkenisse 10.00 uur (H.A.) en 16.00 uur ds. P. Mulder; Terneuzen 15.30 uur ds. Neele; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Tuinier; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Uddel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Van Boven; Veen 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur ds. Sonneveld; Vlissingen 9.30 en 17.00 uur ds. Veenendaal; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Westkapelle 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Wierden 9.30 uur ds. J. Karels; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 9.30 en 14.00 uur stud. Beens; Yerseke 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.00 uur ds. Van der Poel; Zeist 10.00 uur (H.A.) en 18.30 uur ds. Van Eckevelde; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. Clements; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Mouw.

Predikbeurten

ZONDAG 30 NOVEMBER 2003

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. Neele en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. de Pater; Aalst 15.00 uur ds. W.J. Karels; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Almelo 15.00 uur ds. Van Dieren; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Amsterdam-Noord (Melkweg 16) 15.30 ds. W. Harinck; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Arnhem 10.00 uur ds. Kattenberg en 16.00 uur leesdienst; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 19.00 uur ds. Tuinier; Benthuizen 16.30 uur ds. Paul; Berkenwoude 9.45 uur ds. Paul en 19.15 uur ds. Van der Net; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur ds. Boogaard; Borsselle 9.30 en 14.00 en 18.00 uur stud. De Heer; Boskoop 9.30 uur ds. Golverdingen en 16.30 uur leesdienst; Breda 18.30 uur ds. M. Karens; Capelle a/d IJssel-Middelwating 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Deventer 15.00 uur ds. Schreuder; Dinteloord 15.00 uur ds. Brugge; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur stud. Terlouw; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Drachten 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Eindhoven 10.00 uur (H.A.) en 15.30 uur

ds. M. Karens; Elspeet 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Emmeloord 9.30 uur (H.A.) en 18.00 uur ds. Vreugdenhil; Enter 18.30 uur stud. Terlouw; Ermelo 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. Hakvoort; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 18.45 uur ds. Kattenberg; Gouda 9.30 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Groningen 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Hellevoetsluis 10.00 uur (H.A.) en 18.00 uur ds. De Wit; Hendrik-Ido-Ambacht 9.30 uur (H.A.) en 18.00 uur ds. Verweij; Hoogeveen 19.00 uur ds. Schot; Houten 11.00 en 16.30 uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. Kleppe; Kamperland 15.00 uur stud. Van Manen; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Vermeij; Krabbendijke 9.30 en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 15.30 uur ds. Verweij; Leerdam 18.00 uur stud. Bakker; Leiderdorp 19.00 uur ds. Golverdingen; Lelystad 15.30 uur ds. Vreugdenhil; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Melis; Marknesse 9.30 en 14.30 uur ds.

DINSDAG 2 DECEMBER 2003

Alblasserdam 19.30 uur ds. B. van der

Heiden (bijbellezing); Oud Beijerland 19.30 uur ds. Van Krimpen (bijbellezing); Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Van Gelder; Rotterdam-Zuid 19.45 uur stud. De Heer; Uddel 19.30 uur ds. Mouw (bijbellezing).

WOENSDAG 3 DECEMBER 2003

Dordrecht 19.45 uur ds. P. Mulder (bijbellezing); Drachten 19.30 uur ds. Hoogerland (bijbellezing); Leerdam 19.30 uur ds. Sonneveld; Lisse 19.45 uur ds. Van der Net; Mijdrecht 19.30 uur stud. Beens; Nunspeet 19.30 uur ds. Schot (bijbellezing); Poortugaal 19.30 uur ds. J. de Pater; Puttershoek 19.30 uur ds. Gunst; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. Van Dieren; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. Schreuder; Soest 19.30 uur ds. Mondria; Utrecht 20.00 uur ds. Meeuse; Veenendaal 19.30 uur ds. Van Boven; Wageningen 19.30 uur ds. F. Mulder (bijbellezing); Werkendam 19.30 uur ds. M. Karens (bijbellezing); Zeist 19.30 uur ds. Van Eckveld (bijbellezing).

DONDERDAG 4 DECEMBER 2003

Barneveld 19.30 uur ds. Mondria (door de zending); Capelle a/d IJssel-West 19.30 uur ds. Verweij; Genemuiden 19.30 uur ds. Hakvoort (bijbellezing); Middelharnis 19.30 uur ds. P. Mulder; Naaldwijk 19.45 uur ds. Van Aalst; Ouddorp 19.30 uur stud. Van Manen; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Van Eckveld; Sint Annaland 19.30 uur ds. Van Krimpen.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Kerkgebouw 't Wuiwer 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar. Diensten zondag 30 november om 10.00 en 17.00 uur evangelist L. Versteeg.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70. Diensten iedere zondag 10.30 en 17.00 uur. Bijbelstudie iedere dinsdag om 19.15 uur en 20.30 uur. U bent hartelijk welkom in onze evangelisatiepost van dinsdag t/m zaterdag tussen 10.00 tot 16.00 uur!

Emmen:

Evangelist C. van Druenen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-1 te Emmen; diensten

iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist G. van de Breevaart; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Merksem:

Evangelist J. Witte; Prot. Kerk, Oude Barreelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Kerkgebouw Offenbachstraat 105-107. Diensten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur evangelist H.J. van den Boogaart.

U bent hartelijk welkom in de BIJBEL-winkel van dinsdag-zaterdag, tussen 10.00 en 17.00 uur. Offenbachstraat 107.

Advertenties

Basisbibliotheek voor theologiestudenten Cuba!

iedere € 10,-
telt mee bij deze
najaarsactie!
(minder mag, méér ook)

Betaalt u mee?
Giro 95200
Bank 3019.57.363
t.n.v. SEZ te
Streefkerk

Spaanse Evangelische Zending

Misión Evangélica Holandesa para España

SEZ, Postbus 273, 3370 AG Hardinxveld-Giessendam
tel. en fax 0184 - 61 16 07 b.g.g. 0184 - 61 55 43
E-mail: SEZ@rdnet.nl

De bestuursleden van de SEZ zijn afkomstig uit de Ned. Herv. Kerk, de Chr. Geref. Kerken, de Geref. Gemeenten, de Geref. Gemeenten in Ned. en de Oud Geref. Gemeenten.

Begrafenisverzorging I. Janssen

Persoonlijk contact en begeleiding.
De mogelijkheid om thuis op te baren.
Regelmatig overleg om de begrafenissen
voor te bereiden.

Wij verzorgen geen crematies

Dag en nacht bereikbaar op:
0113-381214

Rijksweg 2, 4416 AZ Kruiningen
Mobiel 06-53237320
E-mail: janssen@zeelandnet.nl

Te huur WOONRUIMTE per 01-01-2004 omg. Apeldoorn (Lieren) voor een werkende jonge vrouw. Bel voor informatie 055-5062744.

Begrafenisverzorging Kina

Begrafenissen in Capelle a/d IJssel e.o. D.W. Schipper, tel. 010-458 31 12. Wij verzorgen geen crematies.

ROSTER
Begravenisonderneming

Voor uitvaartzorg in:

- ◆ Scherpenzeel
- ◆ Barneveld
- ◆ Veenendaal
- ◆ Kootwijkerbroek
- ◆ De Valk-Wekerom
- ◆ Amersfoort
- ◆ Renswoude
- ◆ Woudenberg

Geen crematies
Prinsenaan 30
3925 BM Scherpenzeel
Tel. 033 277 0555

AVONDMAAL-SERVIEZEN
Uit voorraad of naar tekening.
Schoonhovens Silverhuys B.V.
Postbus 35, 2870 AA Schoonhoven,
Telefoon 0182 - 382614.

TE KOOP GEVRAAGD
THEOLOGISCHE BOEKEN
Tel. 0577 - 40 10 65

VAN GELDER
electronica
SPEELTOEGES

Geluid zoals het hoort!

Professionele geluidsinstallaties
Professionele cd producties
Ringleiding/Inbelsystemen

internet: www.vangelderelektronica.nl
email: vge@vangelderelektronica.nl
tel: 0592 415 509

- Voor een waardige en stijlvolle verzorging van begrafenissen, naar wens van de familie;
- Geen crematies;
- Opbaren met kistkoeling in het sterfhuys of in de voor u bekende aula's;
- Dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden; ook voor de verzorging van de overledene door een gediplomeerde verpleegster.

AL UW PERSOONLIJKE WENSEN WORDEN DOOR ONS IN ALLE RUST EN VERTROUWELIJK BEHARTIGD.

Begravenisonderneming de Jongh
Kerkstraat 15a, 4181 AA Waardenburg
Tel. 0418-652039
Reepijzer 5
3371 JC Hardinxveld-Giessendam
Tel. 0184-611154

Boekhandel-uitgeverij van Wijngaarden
Viegersveldlaan 15, 3771 XE Barneveld
Tel/fax: 0342-417335

Bij ons verschenen:

G.M. van de Sluis: **De vondeling** c.a. **4,50**
G.M. van de Sluis: **Wat deze jongen moest missen** **5,00**
Octavius Winslow: **Nachtegaalslied van David** **12,80**

Veenendaal
D.V. 3 december
G.B.S. avond
Gereformeerde Gemeente
Vijftien Morgen 51
Ds. B.J. van Boven
Aanvang 19.30 uur
Allen hartelijk welkom

Begravenisonderneming
Brouwer

Voor een verantwoorde en stijlvolle begravenis

- * mogelijkheid voor thuis opbaren
- * eigen rouwvervoer
- * kist wordt schoudergedragen
- * gratis laatste wens boekje

R.C. Brouwer Bentincklaan 1a, Leersum
tel. 0343-461880 b.g.g. 06-51504726

- Amerongen - Amersfoort - Doorn - Eist -
Langbroek - Leersum - Maar - Maarsbergen -
- Rhenen - Woerden - Woudenberg -

IN LIEFDEVOLLE HERINNERING...

Uw gedachten over een uniek gedenkteken geven wij gestalte in natuursteen. Vraag naar het fotoboek met vele voorbeelden.

Grafgedenktekens
Zandee & de Kuijper

Goes: Rotonde Ringbaan-West
Telefoon (0113) 216555
Middelburg: Arnesteinweg 40
Telefoon (0118) 612579
Zoetermeer: Argonstraat 66
Industrieterrein Lansinghage
Telefoon (079) 3615010
Email: info@grafgedenktekens.nl

Revoke

Voor info bel:
0416-692787
of
0341-425712

Reformatorische Vereniging van Ongewild Kinderloze Echtparen

*Wat is het leven nog waard bij ondraaglijk lijden?
Heel veel, vindt Stichting Schuilplaats.
Daarom zeggen we 'nee' tegen euthanasie.*

*Toch is alleen 'tegen' zijn niet voldoende.
Stichting Schuilplaats ontwikkelt projecten
voor vrijwillige terminale zorg voor
ongeneeslijk zieke mensen.
Pijnbestrijding, psychosociale hulp
en pastorale zorg gaan hand in hand.*

Niet alleen 'Tegen'!

Stichting Schuilplaats geeft hulp aan mensen met psycho-sociale problemen, biedt begeleiding bij projecten voor vrijwillige terminale zorg en heeft een eigen jongerenorganisatie.

**Steun Stichting Schuilplaats
Als u niet alleen 'Tegen' bent!**

GIRO 1341400

Stichting Schuilplaats
Postbus 7 • 3900 AA Veenendaal
Tel. (0318) 526123 • Fax: (0318) 553477

schuilplaats
Veenendaal

Stichting Schuilplaats. Van Levensbelang

BIJBELSE HULPVERLENING CHINA

Leer en leven in China

Leer en leven dienen onder alle christenen in overeenstemming te zijn. China kent geen christelijke moraal. De leden van de huisgemeenten worstelen met de tucht van Gods Woord op alle terreinen van het leven: huwelijk, opvoeding, omgang enz. Om hen bij te staan werken we momenteel aan de vertaling van een 5-delige serie 'Leer en Leven' van betrouwbare oude schrijvers. De projectkosten zijn 20.000 euro. Wilt u hier een steentje aan bijdragen?

VERTAALPROJECT

AMERSFOORT
Tel. 033-2770287
Raadpleeg voor meer info:
www.chinachristianbooks.com
U kunt uw gift overmaken op bankrekeningnummer:
3473-76.029

WESOTRONIC

GELUIDSINSTALLATIES
KERKTELEFONIE
RINGLEIDING

Voor ieder oor een zuiver geluid!

Tevens uw leverancier voor:

- ✓ BRANDMELDINSTALLATIES
- ✓ ONTRUIMINGSINSTALLATIES
- ✓ BEVEILIGINGSSYSTEMEN
- ✓ TELEFONIE
- ✓ KLUUZEN

Bildersplein 9-11
2992 LB BARENDRECHT
Telefoon 0180 - 621000
Fax 0180 - 615000

Gelantweg 10b
5027 LC NUNSPEET
Telefoon 0541 - 270000
Fax 0541 - 271010

begrafenisverzorging T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, den Haag en omstreken.
Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.
Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

SHG

Uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland biedt de SHG gekwalificeerde kraamzorg, gezins-, en bejaardenzorg die aansluit bij uw manier van leven. Dit houdt voor ons in dat Bijbelse normen en waarden de basis vormen voor uw dagelijkse levenshouding en media gebruik.

Gekwalificeerde kraamzorg
Meldt u tijdig aan (om teleurstelling te voorkomen).
U kunt ons dagelijks telefonisch bereiken.
Bel 033 - 277 45 47 of 0342 - 49 21 55

Gezins- en bejaardenzorg
Voor gepaste hulp in uw situatie kunt u de SHG via het telefonisch spreekuur bereiken onder telefoonnummer 0166 - 65 26 05.
Op werkdagen van 8.30 - 10.30 uur en op vrijdagavond van 19.00 - 20.00 uur.
De gratis brochure zenden wij u graag toe.

HOUTSNIJWERK is ook voor U betaalbaar! J. Ockerse snijdt voor elke beurs en elk formaat; bijv. bijbelteksten voor trouw, belijdenis en jubilea. Ook bijbellessenaars. Laat u vrijblijvend voorlichten. Kraatsweg 17, 6732 EV Harskamp. Tel. 0318 - 456383.

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ Horssen bv

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

Stichting China

Christelijke hulpverlening in Azië

10 jaar actief in China

Jubileumjaar (1993-2003)

Toch zijn er tot op vandaag grote delen van China waar het Evangelie nog niet is verkondigd. Onze opdracht is nog niet voltooid.

De Heere zal Zijn gemeente vergaderen 'uit alle natiën en geslachten, en volken en talen'.

Steun de lijdende kerk in China en maak uw jubileumgift over op

giro 320666

Info/secretariaat:
Kerkewijk 158 • 3904 JJ Veenendaal
tel. 0318-510320
Postbus 1150 • 3900 BD Veenendaal
Giro 320666 t.n.v. Stichting China

TE HUUR op de Veluwe, omgeving Vaassen, mooi gelegen en gezellig vak. huisje, tot 6 pers. Tevens nachtlogies met ontbijt.
Tel. 0571-291021.

Dé GezinsGids

Reserveer nu voor slechts
€ 5,50* het dubbeldikke
Winternummer
Bel (030) 231 33 77
Of mail naar winternummer@gezinsgids.nl

